

Emoce a jednání – hodnocení

Jednotlivé úlohy hodnotící aktivity ověřují sociální a personální schopnosti žáků, především schopnost rozpoznat vlastní emoce a jednání, které je vyvolalo, schopnost sebereflexe a seberegulace vlastního prožívání a jednání s cílem žít kvalitní život s pevnými mezilidskými vztahy.

Všechny úkoly vycházejí z běžných životních situací, do kterých se žáci již dříve mohli nebo mohou v budoucnu dostat, nekladou tak zvláštní nároky na předchozí znalosti žáků.

Vyhodnocení úkolů 1 a 2 je snadné, většinu možností uvádí metodický komentář, případně je z něj možné snadno odvodit další odpovědi.

U úkolu 3 jsou uvedena modelová řešení, ale k jeho vyhodnocení je třeba přistupovat individuálně podle konkrétních formulací daného žáka. Vše se odvíjí od výchozí myšlenky, kterou žák zvolí, ta se může od modelového řešení odlišovat. Všechny následující odpovědi musí na tuto myšlenku logicky navazovat.

Úkol 4 je náročný na porozumění, je pravděpodobné, že budou žáci vyžadovat poskytnutí dopomoci (vzorový příklad uvedený v metodickém komentáři). Pokud žák porozumí rozdílu mezi pomocí a kontrolou, zpracování úkolu už mu pak nejspíše nebude činit obtíže.

Modelové řešení a metodické komentáře:

Úkol 1

Komentář: V tomto úkolu hodnotíme především různost odpovědí. Ideální řešení by mělo zahrnovat pozitivní i negativní emoce s výstižným zdůvodněním, které se nebude opakovat u více odpovědí. Žák by měl projevit znalost různých emocí a uvědomit si, že v jednu chvíli můžeme prožívat mnoho i zcela protichůdných emocí, což může následně vést k seberegulaci vlastního jednání.

Modelové řešení:

překvapení – tolik práce nečekali

nadšení – budou venku a udělají mamince radost

nedočkavost – chtějí se do práce hned pustit, aby měli brzy hotovo

bezradnost – nevědí si rady kde začít

smutek – práce bude trvat dlouho a přijdou o volný čas

radost – chlapci budou pracovat společně

úzkost – to nikdy nemohou stihnout

vztek – musí práci dělat zrovna teď

váhaví – nejsou si jisti, jak mají práci správně udělat

ustaraní – obávají se, že práci neudělají dobře

nervozita – nestihnou práci dokončit včas

naděje – i tahle práce bude jednou hotová

pocit užitečnosti – pomůžou rodičům

sebedůvěra – práci zvládnou udělat

Úkol 2

Komentář: V hodnocení klademe důraz na správné porozumění popisovanému příběhu, odpovědi musí vycházet z předloženého textu. Odpovědi, které nejsou v textu explicitně uvedeny, mohou být projevem nejvyšší úrovně klíčové kompetence, pokud mají logickou návaznost na situaci popisovanou v zadání. K takovým odpovědím je třeba v hodnocení přistupovat individuálně.

Úkol simuluje situaci, kdy je třeba řídit a regulovat vlastní prožívání a jednání, případně požádat o pomoc. V tomto úkolu jde o analýzu předložené situace.

Modelové řešení:

Příběh	Myšlenka (Na co myslela?)	Emoce (Jaký pocit / jaké pocity zažívala?)	Jednání (Jak se zachovala?)	Emoce v závěru (Jak se poté cítila?)
A	Ztratí své kamarády a vše, na co je zvyklá a co má ráda.	úzkost, strach, obavy, smutek, nešťastná	Uzavřela se do sebe a přestala komunikovat s rodiči i s kamarády.	nešťastná, opuštěná, smutná
B	Ztratí své kamarády a vše, na co je zvyklá a co má ráda.	obavy, strach, nervozita	Promluvila si o svém trápení s maminkou a společně se snažily najít řešení.	nervozita, ale i radost z něčeho nového, co přijde

Podobnost příběhů: Katka je ve stejné situaci. Bojí se ztráty kamarádů a všeho, co má ráda. Prožívá pocity strachu, smutku, úzkosti.

Odlíšnost příběhů: V prvním příběhu se Katka pocitům poddá a situaci nechce nijak řešit, což vede k ještě většímu trápení. V druhém případě se se svými obavami svěří, požádá o pomoc, díky čemuž se jí alespoň částečně uleví.

Úkol 3

Komentář: V návaznosti na předchozí úkol má žák projevít schopnost sám rozhodovat o svém jednání a regulovat vlastní prožívání, případně rozvíjet kvalitní mezilidské vztahy. Při hodnocení sledujeme především logickou návaznost jednotlivých odpovědí. Výchozí myšlenky mohou být jiné než v modelovém řešení, sledujeme tedy, zda odpovídají zvolené situaci. Další odpovědi se poté musí odvíjet od této výchozí myšlenky.

Modelové řešení:

a) Dostal/a jsi pětku z testu.

Myšlenka: Rodiče se budou hrozně zlobit.

Emoce: Bojím se, co budou rodiče říkat.

Jednání: Nebudu nic tajit a radši rovnou řeknu, jak to je. Slíbím, že se paní učitelky zeptám, jestli bych si mohl/a test opravit, třeba se nechat přezkoušet.

Závěrečná emoce: Pořád jsem nervózní, co budou naši říkat, ale mám plán, jak se pokusím situaci zlepšit. Věřím, že to rodiče ocení. (naděje, odhodlání)

b) Bratr ti ráno zničil sešit, který máš dnes ve škole odevzdat učiteli ke kontrole.

Myšlenka: Co budu dělat? To bude hrozný průšvih.

Emoce: Bojím se, že dostanu poznámku, protože mi pan učitel neuvěří, co se stalo.

Jednání: Řeknu učiteli pravdu a poprosím ho, zda bych mohl/a sešit odevzdat na konci týdne. Do té doby si pořídím nový a dám vše do pořádku.

Závěrečná emoce: Mám obavy, že mi učitel možná neuvěří, ale už aspoň vím, co udělám. Jsem klidnější. (klid, sebejistota)

c) Hrajete vybíjenou a tebe si vyberou do týmu jako posledního.

Myšlenka: Nikdo mě nechce do týmu. Asi mě nemají rádi, určitě si říkají, že bych jim zkazil/a hru.

Emoce: Smutek, zoufalství, osamělost, strach, pocit vyloučení.

Jednání: Zkusím ostatním ukázat, že na to mám, a příště si mě třeba vyberou dříve.

Závěrečná emoce: Odhodlání, naděje.

d) Nedostal/a jsi od kamaráda/kamarádky pozvánku na narozeninovou oslavu.

Myšlenka: Asi se mnou nemluví, když mě nepozval/a. Nebo jsem mu něco udělal/a? Možná mu něco nakecali ostatní. Určitě budu jediný/jediná ve třídě, kdo tam nebude.

Emoce: Zmatek, smutek, osamělost, pocit vyloučení.

Jednání: Až bude vhodná chvíle, zkusím se ho/jí zeptat, jestli je mezi námi vše v pořádku. Nebudu se na oslavu vnucovat, ale zkusím zjistit, co se stalo.

Závěrečná emoce: Nervozita, ale také naděje, sebejistota.

Úkol 4

Komentář: Při hodnocení sledujeme, zda žák vyžadoval poskytnutí dopomoci a v jaké míře. Hodnotíme, zda je schopen poskytnout pomoc v dané modelové situaci, eventuálně v případě vyšších úrovní klíčové kompetence, zda odliší poskytnutou pomoc od převzetí kontroly. Úkol je poměrně náročný a pro žáky může být obtížné již samotné porozumění úkolu, v případě potřeby je možné poskytnout dopomoc ve formě vzorového příkladu uvedeného níže.

Dále sledujeme, zda se v odpovědích projeví schopnost naslouchání a využití zkušeností druhých, případně zda žák uvede takové jednání, které vede k rozvíjení kvalitních mezilidských vztahů.

Vzorový příklad: *Jana se ve škole pohádala s Petrou a ta se s ní teď nebaví. Janu to trápí, ale zároveň se jí odmítá omluvit. Je přesvědčená, že ona nic špatného neudělala.*

Pomoc: *Jana se svěří mamince, která s ní celou situaci probere a pokusí se jí vysvětlit, jak se v dané situaci mohla cítit Petra. Jana si díky tomu uvědomí, že i ona měla na hádce svůj podíl, a s Petrou se usmíří.*

Kontrola: *Jana se svěří mamince. Ta ji vyslechne a poté hned zavolá Petřině mamince, aby ta Petře domluvila.*

Modelové řešení:

Řešení A – nabídnutí pomoci: Půjdem se podívat na burzu středních škol a dny otevřených dveří na různých středních školách. Domluvímu schůzku se školním výchovným/kariéřním poradcem. Ukážu mu různé střední školy a vysvětlím, co která škola může nabídnout. Pobavím se s ním o jeho zájmech a představách o budoucím povolání.

Řešení B – převzetí kontroly: Rodič – rozhodne, na kterou školu půjde, a na jeho názor se nebude ptát. Kamarád – řekne, ať jde na gymnázium, protože tam chodí jedničkáři; řekne, ať jde na průmyslovku, když ho baví počítače. Učitel – řekne, ať jde na gymnázium, protože s takovými známkami by byla škoda tuhle příležitost promarnit.

Úroveň žákova výkonu ve zvoleném aspektu Adekvátní interakce a sebereflexe (obecně dle systémové tabulky klíčových kompetencí)

Aspekt klíčové kompetence	Začínající	Poučený	Aktivně užívající
Adekvátní interakce a sebereflexe	<p>V úkolu 1 vyjmenuje emoce, ale neuvede zdůvodnění nebo ho uvede chybně.</p> <p>V úkolu 2 tabulku vyplní jen zčásti nebo ji vyplní chybně, není schopen porovnat příběhy.</p> <p>V úkolu 3 žák nerozumí zadání, jeho řešení je chybné či nelogické.</p> <p>Není schopen splnit úkol 4, nerozumí zadání.</p>	<p>V úkolu 1 vyjmenuje emoce s odpovídajícím zdůvodněním. V úkolu 2 vyplní správně tabulku, ale srovnání příběhů je nedostatečné, povrchní. V úkolu 3 vyžaduje pomoc učitele, správně uvede výchozí emoce a myšlenky, ale potíže mu činí volba vhodného jednání. Úkol 4 je schopen splnit s pomocí učitele, činí mu potíže odlišení kontroly a pomoci.</p>	<p>V úkolu 1 správně uvede všech pět emocí s odpovídajícím zdůvodněním. V úkolu 2 vyplní správně tabulku i jeho srovnání příběhů je správné.</p> <p>V úkolu 3 samostatně zvolí jednu z nabízených situací a správně uvede všechny části. Úkol 4 zpracuje samostatně, z jeho odpovědi je zřejmé porozumění rozdílu mezi kontrolou a pomoci.</p>